

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2014/2015

Destinace (země, město): Itálie, Udine

Jméno, příjmení: Mgr. Jana Sovová

Univerzita v Udine
Dipartimento di Lingue e Letterature Straniere
Via A. Zanon, 6
33 100 Udine
tel.: 0039 0432 275 548 (prof. A. Perissutti)
<http://www.uniud.it/dipartimenti/dile>
<http://www.clav.uniud.it/Sovova-Jana.460.0.html>

Charakteristika pracoviště a oboru

Čeština se na poměrně mladé Univerzitě v Udine, založené v r. 1978¹, vyučuje od 80. let minulého století. Do r. 1995 zde působil prof. Francois Esvan, který se poté ujal bohemistiky na Univerzitě v Neapoli. Nynější udinská sekce českého jazyka a literatury spadá pod Ústav cizích jazyků a literatury (Dipartimento di lingue e letterature straniere). Až do konce roku 2013 byla její vedoucí známá bohemistka prof. Annalisa Cosentino². Ta však vzhledem ke kritické situaci, ve které se už po několik let nacházejí všechna italská bohemistická pracoviště, přijala nabídku Univerzity v Římě, aby zaštitila tamní výuku české literatury. V Udine po ní převzala funkci její mladší kolegyně a bývalá žákyně prof. Esvana, prof. Anna Maria Perissutti; ta v letošním akademickém roce získala italský profesorský titul se stálým místem na udinské katedře. Tento fakt je v první řadě dokladem její profesní zdatnosti, ale lze jej chápat i jako konkrétní signál ze strany univerzity daný obor posílit a udržet.

Český jazyk si v Udine posluchači zapisují jako jeden ze dvou hlavních studijních předmětů, popř. jako třetí jazyk mimo hlavní obor. Kromě čistě filologického zaměření mají možnost specializovat se na technický nebo literární překlad. Přednášky a semináře z literatury letos zajišťovala externí vyučující, dr. Tiziana d'Amico, z odborného překladu a lingvistiky pak prof. A. Perissutti. Některé z těchto předmětů byly ve vyšších ročnících částečně garantovány hostujícími učiteli z českých univerzit. Jako každý rok, i letos v Udine pobývali Erasmus učitelé i studenti z Brna, Olomouce a Prahy.

¹ Univerzita vznikla v rámci rekonstrukce teritoria po ničivém zemětřesení v r. 1976; požadavky na její založení ze strany místních obyvatel, intelektuálů a politiků byly podloženy mj. i peticí se 125.000 podpisy.

² Na její popud byl např. Univerzitou v Udine v r. 2007 udělen čestný doktorát Václavu Havlovi.

Lektorát navštěvují příležitostně také posluchači jiných studijních oborů před výjezdem na pobyty Erasmus v ČR anebo po návratu z nich. Přejí si takto získat základní znalosti českého jazyka a sociolingvistických kompetencí obecně, popř. si je nadále udržovat. V minulosti se jednalo např. o posluchače práv, medicíny, historie umění, grafiky či politických věd. Provázanost studia češtiny s konkrétním pracovním uplatněním je zřejmě jedním z hlavních důvodů k zápisu na tento obor. Např. posluchači pocházející z horských a přímořských lokalit, navštěvovaných turisty české provenience, nacházejí uplatnění v cestovních agenturách či ubytovacích a pohostinských zařízeních.

Další motivací ke studiu češtiny bývá i český původ jednoho z rodičů a snaha přiblížit se české kultuře a jazyku, jehož zprostředkování v rodině nebývá ani zdaleka přirozeným či samozřejmým procesem.³ I přesto však zůstává čeština jakožto malý slovanský jazyk v pozadí většinového zájmu; co do počtu studentů je na prvním místě jednoznačně ruština; těsně za ní následuje chorvatština (nepochybně z důvodu přítomnosti početné krajanské komunity emigrantů ze zemí bývalé Jugoslávie) a slovinština – jazyk sousední země. Někteří naši studenti považují češtinu především za „srdeční záležitost“, ale jako hlavní obor si (nezřídka na nátlak rodiny) vybírají jazyky, požadované většinou místních potenciálních zaměstnavatelů, tj. angličtinu a němčinu.

Nevysoký počet studentů se snažíme kompenzovat individuálním přístupem k výuce a nabídkou mimoškolních aktivit. Dvě naše absolventky letos také s velkým nasazením prezentovaly češtinu na několika středních školách. Se zástupci jedné z nich jsem nedávno zahájila spolupráci na projektu věnovaném osobnosti Oldřicha z Pordenone. Tento cestovatel a misionář napůl českého původu ztělesňuje styčný bod mezi českou a severoitalskou (furlánskou) kulturou a my věříme, že zapojení našich posluchačů i jejich mladších kolegů do společného projektu by mohlo vyústit v získání nových zájemců o tento neprávem poněkud opomíjený obor.

Pracovní úvazek lektora, počty studentů, specifika výuky

Pracovní úvazek lektora činil v tomto akademickém roce 20 hodin týdně, zahrnujících výuku a konzultace. Výuka probíhá převážně v učebnách vybavených pouze nástěnnou tabulí. Potřebné technické pomůcky (notebook s DVD a CD přehrávačem) si musí lektor zajistit sám. S ostatními kolegy sdílím místnost, kde mám přístup k internetu a k tiskárně. Univerzita lektorům nijak finančně nepřispívá ani nedisponuje lektorskými byty.

Celkový počet studentů za uplynulý rok a hodinová dotace lektorátu v jednotlivých ročnících:

1. ročník – 6 posluchačů, 3x 2 hodiny týdně
2. ročník – 6 posluchačů, 2x 2 hodiny týdně
3. ročník – 3 posluchači, 2x 2 hodiny týdně
1. a 2. ročník magisterského studia dohromady – 5 posluchačů, 1x 2 hodiny týdně

Do 1. ročníku nastupují studenti jako úplní začátečníci. Po stručném všeobecném úvodu a vysvětlení vyučovací metody s nimi vedu veškerou další komunikaci výhradně v českém jazyce se zvláštním zřetelem na nácvik a rozvíjení poslechových a vyjadřovacích kompetencí tak, aby byli schopni v co nejkratší době úspěšně zvládat základní komunikační situace v českojazyčném prostředí. Tento přístup byl po mně v současné i předchozí destinaci výslovně vyžadován, ačkoliv jsem původně též italianistka. Osvojila jsem si tedy postupně příslušnou metodiku a uzpůsobila ji svému osobnostnímu i profesnímu založení tak, aby byla co nejefektivnější a nejpoutavější jak pro posluchače, tak pro mě. S odstupem času musím říci, že přes počáteční rozpaky a nedůvěru nám všem tato zkušenost přinesla mnohá pozitivní překvapení a celkovou satisfakci s dosaženou úrovní.

³ Viz dále pozn. 5 a 6.

2. semestr 2. ročníku studenti obvykle stráví v ČR v rámci pobytů Erasmus; kromě toho vyjíždějí i na jiné stipendijní pobyty (LŠSS nebo několikaměsíční ministerská stipendia) či soukromé cesty, během nichž nezřídka navazují i první pracovní kontakty. Jejich zájem o studium na českých univerzitách i o získání pracovních možností na českém území roste úměrně s vleklou krizí na italském pracovním trhu, postihující zejména mladou generaci. Ve 3. ročníku už mají všichni naši posluchači pevně vybudované vazby na Českou republiku a pravidelně se tam vrací.

V prvních dvou ročnících se mi osvědčily učebnice L. Holé *New Step by Step 1 a 2 a Czech express 1 a 2* v příležitostné kombinaci s drilovými cvičeními obsaženými v *Communicative Czech* od autorek I. Reškové a M. Pintarové. Ve 3. ročníku je to *Čeština pro život 1 a 2* od A. Nekovářové, zatímco v obou ročnících studia magisterského používám výhradně autentické materiály. V prvních třech ročnících bakalářského studia si průběžně připravuji vlastní cvičení k prohloubení a zpestření výuky. Zdrojem jsou mi česká tištěná či online periodika, texty písní, literární ukázky a dokumentární, hrané i animované filmy. Studenti jsou kromě toho soustavně vedeni k přípravě vlastních prezentací na předem stanovená i libovolná témata. S posluchači vyšších ročníků se okrajově věnujeme překladu filmových titulků či krátkých literárních ukázek. V letech 2005 a 2014 vyšly tiskem dvě příručky pro středně pokročilé, na kterých jsem se podílela a jež jsou také součástí výukového programu lektorátu.⁴

Činnost nad rámec výuky za uplynulý akademický rok

- účast v evropském projektu WRILAB 2, On-line Reading and Writing Laboratory in Czech, German, Slovenian and Polish as L2 pod vedením koordinátorky prof. Anny Perissutti, schváleném na období 2014–2017;
- příprava výukových materiálů zaměřených na využití filmů ve výuce češtiny pro cizince bez zprostředkujícího jazyka;
- promítání českých filmů v rámci univerzity;
- účast v užším organizačním týmu lektorů při přípravě workshopu, jehož cílem je zefektivnění výuky cizích jazyků a sdílení dobré praxe mezi kolegy;
- pokračování v mapování a výzkumu bilingvismu dětí ve smíšených rodinách ve spolupráci s Českými školami v Miláně, Římě, Florencii a Boloni;
- sdílení zkušeností a výsledků v oblasti výzkumu česko-italského bilingvismu s kolegy z Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, Českou školou bez hranic v Paříži a Univerzitou Cà Foscari v Benátkách (konzultace při psaní diplomové práce);
- jednání o společném postupu při propagaci bilingvního modelu ve smíšených rodinách na území Itálie s polskou kulturní asociací Polonik v rámci projektu IBIS;
- styk s českou krajskou komunitou, organizace a podpora společných akcí;
- asistence italským kulturním subjektům při navazování a udržování kontaktů s českými a slovenskými partnery;
- spolupráce s Českým centrem v Miláně a ZÚ ČR v Římě;
- spolupráce s mezinárodní SŠ Marymount v Římě (externí vyučující českého jazyka a literatury v programu IB maturity) a s Obchodní a hotelovou SŠ Bonaldo Stringher v Udine;
- konzultace, online asistence;
- pomoc při organizaci a zajištění pobytů Erasmus učitelů;
- udržovací konverzační kurzy během zkouškového období;
- spolupráce s vedoucí knihovny a s oddělením periodik;

⁴ J. Sovová, L. Casadei: *Textová cvičebnice pro zahraniční bohemisty*, UP v Olomouci, 2005.

B. Bednaříková, J. Sovová, D. Sciortino: *Flip (your) teaching, Učíme (se) česky*, UP v Olomouci, 2014.

- překlady do češtiny a korektury textů pro potřeby sekce či Ústavu;
- vyplňování italských online výkazů o odučených hodinách.

Výběr nejdůležitějších událostí a aktivit

Září

- schůzky se zájemci o studium, prezentace oboru;
- setkání čtenářů se spisovatelkou Petrou Soukupovou na mezinárodním knižním festivalu v Pordenone ve spolupráci s Českým centrem v Miláně (křest italského překladu knihy *Zmizet*);

Říjen

- cyklus přednášek a seminářů doc. PhDr. Boženy Bednaříkové, Dr. z FF UP Olomouc;
- literární přednášky doc. PhDr. Libuše Heczkové, Ph.D., a PhDr. Michaela Špirita, Ph.D, z FF UK Praha;

Listopad

- kulatý stůl s rodiči na téma bilingvní výchovy ve spolupráci s Českou školou v Miláně;⁵

Prosinec

- předvánoční setkání učitelů, studentů a příznivců češtiny, promítání filmu *Tři oříšky pro Popelku*;

Leden

- cyklus prezentací oboru na středních školách v Udine;

Únor

- zveřejnění souhrnného materiálu o dětském bilingvismu ve smíšených rodinách na webových stránkách České školy v Miláně a na blogu Czech Events⁶;

Březen

- uveřejnění fejetonu *Česká italština* v online časopisu Český dialog;
- setkání s H. Weirichovou a historikem Albertem Tronchinem při přípravě článku o Karlu Weirichovi, českém novináři a zachránci čs. Židů v Itálii;

Duben

- jednání se ZÚ ČR a zástupci České školy v Římě o podmínkách VŠ studia zahraničních Čechů v České republice;
- prezentace filmu *Karamazovi* ve spolupráci s dr. Tizianou D'Amico;
- velikonoční setkání učitelů, studentů a příznivců češtiny;

Květen

- propagace bilingvní výchovy ve smíšených rodinách v prostředí Facebooku;

Červen

- publikace příručky *Flip (your) teaching, Učíme (se) česky, studijní opora pro rozvoj komunikačních kompetencí v českém jazyce*, UP v Olomouci, Olomouc 2014. ISBN 978-80-244-4327-0 (autorství modulu *Classroomwork I – Poslouchejte, čtete, diskutujte*);

Červenec

- překlad obsahu dokumentárního filmu ČT *Svědci a světci*, věnovaného Oldřichu z Pordenone pro webové stránky Obchodní a hotelové SŠ Bonaldo Stringher v Udine, zahájení prací na společném projektu pro akademický rok 2015/16 s prof. Monikou Secco.

V Udine dne 21. 7. 2015

⁵ Text úvodního referátu viz <http://www.czechevents.it/cs/2014/11/ceske-akce-v-italii/z-prednasky-jany-sovove-na-tema-bilingvni-vychovy.html>.

⁶ <http://www.czechevents.it/cs/2015/02/aktuality/fenomen-bilingvismu-ve-smisenych-italsko-ceskych-rodinach-v-italii-studie-jany-sovove-a-veroniky-caruso.html>